

Anmeldelse: ny oversættelse af Markusevangeliet

af Morten Rydal

Det siger jeg dig, Egon!

Nej, sådan siger Jesus ikke i den nys udkomne prøveoversættelse af Markusevangeliet. Men det havde måske været bedre, hvis oversætterne havde ladet sig inspirere af Yvones fyndige udtryksmåde: Det siger jeg dig, Peter! I den nye oversættelse er Jesu stærke og karakteristiske ”sandelig, sandelig siger jeg jer” blevet til det fade og afblegede: ”Det er sandt, når jeg siger ...” Det duer simpelthen ikke, det er en ommer. Jesus kommer til at lyde som en lille dengsedreng, der fornærmet stamper med foden og siger: Jamen, det er altså rigtigt! Hold dog fast i det gammelkendte og majestætiske udtryk. Ingen er i tvivl om, at det er Jesus, der taler her. Og Jesus har jo så at sige mindst 500 års patent i Danmark på den udtryksmåde – men så lad ham dog beholde den!

Når det er sagt til indledning, skal jeg skynde mig at sige, at jeg faktisk er glad for prøveoversættelsen, som efter min mening flere steder er både vellykket og klarende. I hvert fald klasser bedre end den jammerlige ”Biblen 2020”. Man kan diskutere enkeltord og navne. Er det en gevinst, at Oliebjerget er blevet til ”Olivenbjerget”, at ”hovedhjørnestenen” er blevet til ”grundstenen”, at Jesu legeme i nadveren er blevet til ”Jesu krop”, at man ikke længere sætter lyset under en skæppe, men ”under en krukke” eller at ånden er ”tavs” i stedet for stum? Det skal ikke skille os ad. En ny oversættelse må gerne lave om, blot det ikke sker – for at lave om.

God oversættelseskunst finder man mange steder. Her kommer nogle hurtige eksempler: I Mk 1,19 hedder det enkelt, nutidigt og mundret, at Jakob og Johannes ”reparerede net i båden” – en fin opdatering af 1992-oversættelsen, hvor der står, at de var ”i færd med at ordne garnene”.

Levi, disciplen, sidder ikke længere i den gamle ”toldbod”, men i ”toldkontrollen” (Mk 2,14). Farisæerne og herodianerne træffer ikke længere ”beslutning om at få ham slået ihjel”. De begynder ”at konspirere mod ham for at dræbe ham” (Mk 3,6). Eller hvad med ”Peters bekendelse”: Da Jesus har spurgt disciplene, hvem folk mener, han er, spørger han Peter: ”Men hvad med jer? Hvem siger I, at jeg er” (Mk 8,29). Godt og klart dansk. Sine steder tager man sig små parafraserende friheder. Da Jesus fortæller sædemandslignelsen, siger han (4,3): ”Hør nu godt efter: Forestil jer en bonde, der gik ud for at så”. Det synes jeg faktisk er en udmærket fordanskning af den særegne græske udtryksmåde: ”Hør, se en sædemand gik ud for at så”. Det er også fint i tråd med teksten,

når det nu hedder, at tilskuerne (Mk 5,40) ”begyndte at grine” (i stedet for ”lo”) af Jesus, da han siger om Jairus afdøde datter, at hun kun ”sover”. Mundret og i godt.

Sine steder indskyder oversætterne forklarende eller uddybende ord, hvilket de generelt slipper godt fra. Et eksempel er Mk 7,2, hvor farisæerne brokker sig over, at disciplene spiser med ”urene hænder”. Det hedder nu ”rituelt urene, altså uvaskede, hænder”. Jeg synes, det kan forsvares. En note fortæller, at der på græsk egentlig står ”med almindelige hænder”. Også til det prægnante teologiske udtryk ”at fornægte sig selv” har man fundet en fin løsning. I Mk 8,34 er det glimrende oversat med ”sætte sig selv til side”. Det samme gælder ordet ”tro”, der ud fra sammenhængen lejlighedsvis oversættes med ”tillid”, f.eks. da fire mand kommer bærende med en lam mand (Mk 2,5) og Jesus ”så deres tillid”. Sådan er der mange eksempler på fin oversættelse, der alt i al gør sproget letløbende og teksten læseværdig.

Så meget desto mere mærkeligt er det, at det flere steder kniber med at få sproget til at flyde i den direkte tale. Det var ikke tilfældigt, når jeg begyndte med Jesu ”ikoniske” udtryk: ”Sandelig, sandelig”. Oversættelsen har virkelig en svaghed, når det gælder direkte tale. Den direkte tale er ellers i høj grad med til at gøre teksten levende, men i prøveoversættelsen bliver man tit bremset af klumsede, stive eller sært konstruerede udtryk. Ofte virker det, som om oversætterne partout skal skille sig ud fra 1992-oversættelse, og derfor vælger en lidt søgt udtryksmåde. Tilbage i historien om den lamme i Kapernaum fornemmer Jesus tilskuernes uvilje eller forfærdelse, hvorpå han siger: ”Hvorfor gør jeres hjerter oprør” (Mk 2,8)? En virkelig mærkelig udtryksform på dansk. Her var meningen dog klarere og mere i tråd med aramæisk billedsprog i 1992: Hvorfor tænker I sådan i jeres hjerte?

Helt galt går det i Jesu udlægning af sædemandslignelsen. Jesus har angivelig fået ansættelse som fuldmægtig i Kirkeministeriet: ”Det følgende gælder for dem ved stien” (Mk 4,15). Hele tre gange kommer dette ”det følgende”. Det er djøf-sprog og har ingen steder hjemme her. Djøf-sproget fortsætter i øvrigt i Mk 7,14: ”Hør efter, alle sammen, og forstå følgende”. Ok tak, Jesus, jeg vil lige gå hjem og slå det efter i Ligningslovens § 34 stk.12! Også i Mk 12,17 er der besked fra Kirkeministeriet. Jesu ord om Gud og kejseren er på dansk næsten et ordsprog (”Giv kejseren, hvad kejserens er ...”), men her er det blevet til en stiv omgang indskudte sætninger: ”Giv kejseren det, der er kejserens, og Gud det, der er Guds”. Jesus taler aramæisk, for pokker. Som alle semitter elsker han stærke prægnante udtryk – det mærker man ikke i dén oversættelse.

Andre steder har Jesus tilsyneladende udskiftet jobbet i Kirkeministeriet med arbejdet som religionspædagogisk medarbejder ved Folkekirken Undervisnings- og Videnscenter. I Mk 5,36 er Jesu myndige ord (1992): ”frygt ikke, tro kun”, blevet til en slap pædagogisk pludren: ”Du skal ikke være bange, kun tro”. Det lyder som: Altså, lille ven, du ved jo godt, at i sådan et tilfælde skal man bare tro! Den pædagogisk klingende

udtryksmåde er formentlig også smittet af på faderen til den besatte dreng (Mk 9,24). Faderen udbryder nu i sin desperation ikke længere det stærke og paradoksale: ”Jeg tror, hjælp min vantro”. Nu lyder det fra ham: ”Jeg tror, hjælp mig i min manglende tro”. Det bliver lidt for teologisk anstrengt. Manden er i affekt, han er ikke til bønnemøde i Hillsong.

Også Peter er blevet smittet. Under den sidste nadver slår han fast (Mk 14,31): ”Om jeg så skal dø sammen med dig, vil jeg aldrig nægte, at jeg kender dig”. En underlig slap og knudret formulering. Jeg gætter på, at oversætterne har besluttet, at de ikke vil bruge ordet ”fornægte”. Det lykkedes som nævnt godt i Mk 8,34, men ikke her. Peter vil udtrykke sin klippefaste trofasthed loyalitet. Hvad er der egentlig galt med ”fornægte”?

Jeg skal ikke opremse alle eksempler på stiv akavet mundtlighed. Det skulle da lige være denne her: I Mk 8,2 udtaler Jesus sig pludselig som en EU-politiker, der lige har hørt om endnu et terrorangreb på europæisk jord: ”Jeg har dybt ondt af disse mennesker”. Dybt ondt? Eller hvad med dette eksempler på decideret misforståede formuleringer, som f.eks. Mk 10,35, hvor Jakob og Johannes kommer til Jesus og kommanderer: ”Mester, vi vil have dig til at gøre, hvad vi nu beder om”. Jesus svarer pænt, men burde vel ret beset slå hælene sammen og brøle: ”Jawohl!

Med alt dette sagt, vil jeg gerne understrege, at helhedsindtrykket af prøveoversættelsen lover godt. Sagt på jysk: Den er slet ikke så dårlig. Men jeg vil dog kraftigt anbefale, at man genovervejer navnlig den direkte tale – helt særligt Jesu motto: Sandelig, sandelig siger jeg jer. Med hele to sproglige konsulenter i redaktionsgruppen for Ny Testamente, lingvisten Katrine Støiholm og forfatterinden Anne-Cathrine Riebnitzky, burde man kunne gøre det bedre.